

Parliamentary Assembly
Assemblée parlementaire

<http://assembly.coe.int>

Doc. 12266
25. maj 2010

KOMITEEN FOR KULTUR, FORSKNING OG UDDANNELSE

Islam, islamisme og islamofobi i Europa

Rapporteur: Mogens JENSEN, Danmark, Den Socialistiske Gruppe

Rapport

A. Forslag til resolution

1. Den Parlamentariske Forsamling konstaterer, at muslimerne i mange af Europarådets medlemsstater føler sig socialt udstødt, stigmatiseret og diskrimineret imod. De bliver ofre for stereotype opfattelser, social marginalisering og politisk ekstremisme på grund af deres anderledes religiøse og kulturelle traditioner. Samtidig bekæmpes menneskerettigheder og demokratiske værdier af islamisk radikalisme og politisk begrundet manipulation af religiøse overbevisninger. Faktisk forstærker begge fænomener hinanden. Forsamlingen er dybt foruroliget over islamisk ekstremisme samt over ekstremismen mod muslimske samfund i Europa.

2. Muslimerne hører efter mange århundreders tilstedeværelse hjemme i Europa, som Forsamlingen konstaterede i sin anbefaling 1162 (1991) om den islamiske civilisations bidrag til den europæiske kultur. Islam, jødedommen og kristendommen, de tre monoteistiske religioner, har samme historiske og kulturelle rødder og anerkender de samme grundlæggende værdier, især den altoverskyggende værdi af menneskets liv og værdighed, muligheden for og friheden til at udtrykke tanker, respekt for andre og andres ejendom, betydningen af social velfærd samt skriftligt nedfældede normers forrang sikret gennem en endelig dom. Disse værdier er blevet afspejlet i europæiske filosofier og er blevet medtaget i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ("Konventionen"; ETS nr. 5).

3. Artikel 9 i Konventionen garanterer retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed, herunder retten til at lægge sin religion eller overbevisning for dagen, enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat, gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af forskrifter. Konventionens artikel 10 forankrer ytringsfriheden, herunder retten til at udtrykke religiøse eller filosofiske synspunkter eller at opponere mod og kritisere dem. Begge friheder er nødvendige forudsætninger for et demokratisk samfund, men må ikke misbruges med henblik på nedbrydelse eller overdreven begrænsning af de rettigheder og friheder, der er fastlagt i Konventionen.

4. Forsamlingen har allerede understreget betydningen af at forlige disse to friheder i sin resolution 1510 (2006) om udtryksfrihed og respekt for religiøse overbevisninger samt i anbefaling 1805 (2007) om blasfemi, religiøse fornærmelser og opfordring til at lægge personer for had på grund af deres religion. Forsamlingen fordømmer kraftigt fatwaer og trusler mod personer, der kritiserer islam eller politiske synspunkter, der kædes sammen med islam. Den beklager imidlertid visse FN-medlemsstatsers bestræbelser på at iværksætte FN-aktioner mod såkaldt bagvaskelse af religioner, her især af islam, da sådanne bestræbelser afspejler teokratiske snarere end demokratiske standarder.

5. Med henvisning til sin anbefaling 1804 (2007) om stat, religion, sekularitet og menneskerettigheder betoner Forsamlingen, at demokratiske standarder kræver adskillelse af staten og de statslige organer fra religioner og religiøse organisationer. Regeringer, parlamenter og offentlige administrationer, der på demokratisk vis afspejler og tjener deres samfund som helhed, skal være neutrale mod alle religiøse, agnostiske eller ateistiske overbevisninger. Alligevel er religion og demokrati ikke inkompatible, især da religioner kan spille en gavnlig social rolle. Medlemsstaterne bør derfor tilskynde religiøse organisationer til aktivt at støtte fred, tolerance, solidaritet og tværkulturel dialog.

6. Forsamlingen konstaterer imidlertid med bekymring, at nogle islamiske organisationer, der arbejder i medlemsstaterne, er blevet startet af udenlandske regeringer og modtager finansiel støtte og politisk vejledning fra disse. Sådanne organisationer har dermed ikke religiøse målsætninger. National politisk ekspansion i andre stater under dække af islam skal frem i lyset. I henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 11 kan medlemsstaterne om nødvendigt begrænse sådanne organisationers aktiviteter i et demokratisk samfund, især af hensyn til den nationale sikkerhed eller den offentlige tryghed eller for at forebygge forbrydelse. Medlemsstaterne skal derfor kræve gennemsigtighed og ansvarlighed af islamiske såvel som andre religiøse sammenslutninger, for eksempel ved at kræve gennemsigtighed i deres formelt fastsatte målsætninger, ledelse, medlemskab og finansielle ressourcer.

7. Som Forsamlingen angav i anbefaling 1774 (2006) om den tyrkiske tilstedeværelse i Europa: Vandrende arbejdstagere og nye europæiske borgere, skal medlemsregeringer og parlamenter samt Europarådet prioritere fostringen af muslimers og andre religiøse minoriteters inddragelse i samfundslivet. Det er prisværdigt med de mange anstrengelser, medlemsstaterne har gjort for øge integrationen af migranter, men denne integration er fortsat ofte langt fra at blive virkelighed, især hvad muslimske migranter angår. Forsamlingen opfordrer derfor medlemsstaterne til at være proaktive i håndteringen af sociale, økonomiske og politiske uligheder.

8. Mens det er ønskværdigt med en højere grad af organisatorisk struktur i de muslimske samfund i medlemsstaterne for at lette kontakterne til regeringsinstanser og administrative organer, bør medlemsregeringerne og parlamenterne også søge at etablere direkte politiske kontakter med muslimerne som ligestillede borgere. Sådanne direkte kontakter kunne eksempelvis fremmes gennem offentlige høringer på lokalt og regionalt plan og gennem regionale og nationale diskussionsforummer på internettet. Med henvisning til anbefaling 170 (2005) fra Europarådets Kongres af Lokale og Regionale Myndigheder om interkulturel og interreligiøs dialog: De lokale myndigheders initiativer og ansvar, opfordrer Forsamlingen de nationale parlamenter til at sikre, at de lokale myndigheder i deres lande disponerer over de nødvendige retlige, administrative og finansielle rammer til lokale aktiviteter, der tilsigter at fostre social inddragelse og interkulturel dialog.

9. Lige så vigtigt er det, at migranter fra en mindretalskultur i værtslandet ikke isolerer sig og ikke forsøger at udvikle et parallelt samfund. Forsamlingen opfordrer således repræsentanterne for de muslimske samfund til at tilskynde til interkulturel dialog og forståelse af værtslandets kulturelle baggrund og til at bekæmpe splittelse, som ellers kunne medføre samfundsmæssige gnidninger og konflikter. Under henvisning til sin resolution 1605 (2008) og sin anbefaling 1831 (2008) om europæiske muslimske samfund opfordrer Forsamlingen muslimer, deres religiøse samfund og religiøse ledere, der konfronteres med ekstremisme, til at bekæmpe enhver form for politisk ekstremistiske under dække af islam. Islam er en religion, som holder fast ved freden. Muslimer bør være de første til at reagere med forfærdelse og til at protestere, når terrorister eller politiske ekstremister bruger islam til deres egen magtkamp og dermed lader hånt om menneskelivets grundlæggende værdi og andre værdier, som er grundfæstet i islam.

10. Forsamlingen beklager dybt, at nogle få politiske partier i Europa udnytter og tilskynder til frygt for islam og organiserer politiske kampagner, som fremmer forsimplede og negative stereotype billeder af muslimer i Europa og ofte ligestiller islam med ekstremisme. Det er utilstedeligt at anspore til intolerance og undertiden sågar til had mod muslimer. Forsamlingen opfordrer medlemsstaterne til at gribe politisk ind i overensstemmelse med den generelle henstilling nr. 5 (2000) om bekæmpelse af intolerance og af diskrimination mod muslimer fra Den Europæiske Komité mod Racisme og Intolerance.

11. Forsamlingen opfordrer med henvisning til resolution 1464 (2005) om kvinder og religion i Europa alle muslimske samfund til at give afkald på alle traditionelle fortolkninger af islam, som afviser ligestilling mellem kønnene og begrænser kvinders rettigheder, både inden for familien og i det offentlige liv. Det er ikke i overensstemmelse med menneskelig værdighed og demokratiske standarder. Kvinder er uden undtagelse ligeværdige med mænd og skal behandles tilsvarende, uden undtagelse. Diskrimination mod kvinder, selv når den baseres på anakronistiske religiøse traditioner, er i modstrid med artikel 8, 9 og 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, artikel 5 i protokol nr. 7 og protokol nr. 12 hertil.

12. I den henseende opfattes tilsløring af kvinder, især fuld tilsløring med burka eller niqab, ofte som symbol på kvinders underkastelse i forhold til manden, restriktion af kvindernes rolle i samfundet, begrænsninger af deres udfoldelse på arbejdsmarkedet og hindring af deres sociale og økonomiske aktiviteter. Det er ikke alle muslimer, der ser hverken fuld tilsløring af kvinder eller sågar blot tørklædet som en religiøs forpligtelse i henhold til islam, men mange opfatter det som en social og kulturel tradition. Efter Forsamlingens mening kunne denne tradition udgøre en trussel mod kvinders værdighed og frihed. Ingen kvinde bør af sit samfund eller sin familie tvinges til at bære religiøs klædedragt, og der er behov for at beskytte dem mod at blive udelukket fra det offentlige liv.

13. Af denne grund overvejes muligheden af at forbyde brugen af burka og niqab af lovgivningsmagten i en række europæiske lande. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9 omfatter den enkeltes ret til

frit at vælge, om den pågældende vil eller ikke vil bære religiøs klædedragt privat eller offentligt. Retlige begrænsninger af denne frihed kan være begrundet, hvor det er nødvendigt i et demokratisk samfund, især af sikkerhedshensyn eller hvor enkeltpersoners offentlige eller professionelle roller kræver religiøs neutralitet, eller at deres ansigt er synligt. Imidlertid ville et generelt forbud mod at bære burka eller niqab nægte kvinder, som oprigtigt og frit ønsker at gøre det, retten til at tildække deres ansigt.

14. Desuden kunne et generelt forbud måske få den uønskede virkning, at der skabes familie- og samfundsmæssigt pres på muslimske kvinder for at blive hjemme og begrænse deres kontakter til andre kvinder. Muslimske kvinder kunne udsættes for yderligere udelukkelse, hvis de endte med at forlade uddannelsesinstitutioner, holde sig væk fra offentlige steder og opgive et arbejde uden for deres samfund for ikke at bryde med familietraditionen. Forsamlingen opfordrer derfor medlemsstaterne til at udvikle målrettede politikker med henblik på at øge bevidstheden om muslimske kvinders rettigheder, hjælpe dem til at deltage i det offentlige liv og tilbyde dem lige muligheder for at udfolde sig på arbejdsmarkedet og gøre sig socialt og økonomisk uafhængige. I den henseende er uddannelsen af unge muslimske kvinder samt af deres forældre og familier helt afgørende.

15. Kønslig lemlæstelse under påskud af islamiske og andre skikke er en overtrædelse af enkeltindviders og især børns ret til fysisk og moralsk integritet i henhold til Menneskerettighedskonventionens artikel 8 og må anses for umenneskelig og vanærende behandling i henhold til samme konventions artikel 3. Medlemsstaterne skal gøre deres yderste for at bekæmpe denne praksis ad lovgivnings vej og yde praktisk hjælp til børn og forældre, herunder især gennem uddannelse. Forsamlingen minder i denne forbindelse om resolution 1247 (2001) om kønslig lemlæstelse af piger og kvinder.

16. Stereotype opfattelser, misforståelser og frygt for islam er typiske symptomer på udbredt mangel på tilstrækkelig viden blandt ikkemuslimer i Europa. Tilsvarende mangler mange muslimer i Europa tilstrækkelig viden om islam, for slet ikke at tale om andre religioner, hvilket kan gøre dem sårbare over for "islamisme" som politisk ekstremisme under dække af religiøsitet. I denne forbindelse henviser Forsamlingen til anbefaling 1720 (2005) om uddannelse og religion og opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at skoleundervisningen og den livslange læring i offentligt regi omfatter viden om islam, jødedommen og kristendommen.

17. Medlemsstaterne skal støtte tværreligiøs undervisning for at øge den offentlige bevidsthed om jødedommens, kristendommens og islams fælles oprindelse og værdier og deres indvirkning på den moderne europæiske humanisme. Højere uddannelses- og forskningsinstitutioner i Europa bør tilbyde islamiske studier med henblik på at uddanne lærere, lærere og ledere inden for religion og skelne mellem islam og islamisme. Forsamlingen er overbevist om, at de fleste europæiske muslimer i dag accepterer en fælles tilgang, der forliger islam og demokratiske værdier, menneskerettigheder og retsstatsprincippet, hvad mange faktisk har gjort i lang tid.

18. Forsamlingen glæder sig også over hvidbogen om interkulturel dialog, som Europarådet har udarbejdet under det europæiske år for interkulturel dialog i 2008 samt over Ministerkomitéens andre aktiviteter på dette område. Medlemsstaternes regeringer bør anvende denne hvidbog i de tilknyttede nationale aktioner, herunder i skoler og uddannelsesinstitutioner.

19. Det er vigtigt at skabe synergi med andre internationale organisationer i denne henseende. Forsamlingen opfordrer derfor Civilisationernes Alliance under FN til et tættere samarbejde med Europarådet, især ved at etablere fælles handlingsprogrammer. I denne forbindelse opfordrer Forsamlingen Europarådets generalsekretær til at søge yderligere bevillinger til sådanne aktiviteter gennem medlemsstaterne og lette gensidig udstationering af personale mellem de to organisationer.

20. Forsamlingen opfordrer den islamiske uddannelses-, videnskabs- og kulturorganisation (ISESCO) og den Den Arabiske Ligas uddannelses-, kultur- og videnskabsorganisation (ALESCO) til at samarbejde med Europarådet om bekæmpelse af islamisme og islamofobi eller anden religiøs diskrimination samt om at fremme respekten for universelle menneskerettigheder. ISESCO og ALESCO kan blive specielt vigtige for at sikre, at deres medlemmer overholder den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder (ICCPR) og den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (ICESCR).

21. I denne sammenhæng beklager Forsamlingen, at visse medlemsregeringer under ISESCO og ALESCO har vedtaget national lovgivning baseret på en fortolkning af sharia-lovgivning eller har fulgt nationale politikker, som strider mod ICCPR og ICESCR, nemlig ved i modstrid med artikel 18, stk. 2 i ICCPR¹ at indføre strenge straffe eller sågar dødsstraf for personer, der ønsker at gå over til en anden religion end islam. Indførelse af strenge sanktioner eller udstedelse af offentlige fatwaer mod personer, som har kritiseret islam, er i modstrid med artikel 19 i ICCPR²; opfordring til hellig krig eller vold mod andre lande eller deres borgere og forherligelse af terrorister som hellige martyrer er i modstrid med artikel 20, stk. 2 i ICCPR³; at uddanne børn til at hade eller bekæmpe personer af anden tro end islam er i modstrid med artikel 13, stk. 1 i ICESCR⁴.

¹ Artikel 18, stk. 2 i ICCPR fastslår: "Ingen skal gøres til genstand for tvang, som vil begrænse hans/hendes frihed til at have eller tilslutte sig en religion eller tro efter den pågældendes valg."

² Artikel 19 i ICCPR fastslår: "(1) Enhver har ret til at have en mening uden indgreb. (2) Alle skal have ret til udtryksfrihed. Denne frihed skal omfatte frihed til at søge, modtage og videregive oplysninger og idéer af enhver art, uanset grænser, enten mundtligt, skriftligt eller på tryk, i form af kunst eller et hvilket som helst andet medie efter eget valg."

³ Artikel 20, stk. 2 i ICCPR fastslår: "Ethvert forsvar for nationalt, racebaseret eller religiøst had, som udgør en tilskyndelse til diskrimination, fjendtlighed eller vold, skal forbydes ved lov".

⁴ Artikel 13, stk. 1 i ICCPR fastslår: "De stater, der er medunderskrivere af denne konvention, anerkender alles ret til uddannelse. De erklærer sig enige i, at uddannelse skal tilsigte at udvikle den menneskelige personlighed og følelsen af menneskets værdighed fuldt ud og skal styrke respekten for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder. De erklærer sig desuden enige i, at uddannelse skal sætte alle mennesker i stand til at deltage effektivt i et frit samfund, fremme forståelse, tolerance og venskab mellem alle nationer og alle racer, etniske eller religiøse grupper samt fremme FN's aktiviteter for at fremme freden".

22. Man skal fremme kontakter mellem muslimer og ikkemuslimske europæere og muslimer i Nordafrika, Mellemøsten og Asien, især mellem unge mennesker, studerende og lærere. Forsamlingen opfordrer derfor Det Europæiske Ungdomsforum til at udvide sine aktiviteter på området. Samarbejde mellem uddannelses- og kulturorganisationer samt byer omkring Middelhavsbækkenet bør støttes, for eksempel inden for rammerne af konventionen om anerkendelse af kvalifikationer inden for den højere uddannelse i den europæiske region (ETS nr. 165) samt den europæiske rammekonvention om samarbejde over landegrænser mellem kommuner eller andre lokale myndigheder (ETS nr. 106).

B. Forslag til anbefaling

1. Under henvisning til resolution ... (2010) om islam, islamisme og islamofobi fremhæver Den Parlamentariske Forsamling den specielle betydning af, at Europarådet og dets medlemsstater øger deres indsats på området. Det er i henhold til dets statut en prioriteret opgave for Europarådet at arbejde hen imod at sikre retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed under samtidig bekæmpelse af religiøs intolerance og diskrimination såvel som ekstremisme under dække af religiøsitet. Medlemsstaterne skal lade sig lede af denne anbefaling og resolution ... (2010).
2. For i det daglige at kunne opbygge et demokratisk samfund på basis af retsstatsprincippet og universelle menneskerettigheder skal Europarådet øge sin indsats for at rodfæste disse værdier i Europas kultur. En kulturel og uddannelsesmæssig indsats fra Europarådets side er en nødvendig forudsætning både for europæisk integration baseret på fælles værdier samt for fuld forståelse og respekt for menneskerettighederne, herunder politiske, sociale og kulturelle rettigheder og friheder.
3. På basis af Europarådets statut, geografiske mandat og erfaring bør denne institution tjene som paneuropæisk forum for drøftelse af fælles strategier til styrkelse af den demokratiske stabilitet, konfronteret som den er med islamisme, islamofobi og anden politisk ekstremisme i Europa. Forsamlingen anmoder derfor Ministerkomitéen om at:
 - 3.1. sikre, at der såvel via det almindelige budget som via frivillige bidrag stilles tilstrækkelige midler til rådighed til fastsættelse af standarder og til bistands- og samarbejdsaktiviteter for medlemsstater og naboregioner inden for kultur, uddannelse, migration og flygtninge
 - 3.2. styrke dens aktiviteter for at sikre, at skoleundervisningen og den livslange læring i offentligt regi omfatter viden om islam og andre trosretninger, og at højere uddannelses- og forskningsinstitutioner i Europa tilbyder islamiske studier for at uddanne lærere, lærere og ledere inden for religion og skelne mellem islam og islamisme
 - 3.3. søge at øge den geografiske udstrækning af Europarådets traktater inden for kultur og uddannelse ved at åbne op for underskrivelse af ikke-medlemsstater, især fra Eurasien, Nordafrika og Mellemøsten. Det er specielt vigtigt med hensyn til konventionen om anerkendelse af kvalifikationer inden for den højere uddannelse i den europæiske region (ETS nr. 165), Europarådets rammekonvention om kulturarvens samfundsværdi (ETS nr. 199) og den europæiske konvention om grænseoverskridende fjernsyn og den tilhørende ændringsprotokol (ETS nr. 132 og 171)
 - 3.4. undersøge mulighederne for at udstrække den europæiske kulturkonventions (ETS nr. 18) geografiske rækkevidde til ikke-europæiske stater, eksempelvis ved at udarbejde en protokol om uddannelse i menneskerettigheder og demokrati til denne konvention
 - 3.5. gøre en aktiv indsats for at få stater i Nordafrika og Mellemøsten til at tiltræde Europarådets europæiske center for global gensidig afhængighed og solidaritet (Nord-Sydcentret) i Lissabon
 - 3.6. overveje at give adgang til deltagelse i Den Europæiske Komité mod Racisme og Intolerance (ECRI) for ikke-medlemsstater, især fra Nordafrika, Mellemøsten og Eurasien
 - 3.7. overveje at åbne den europæiske rammekonvention om samarbejde over landegrænser mellem kommuner eller andre lokale myndigheder (ETS nr. 106) for underskrivelse af ikke-medlemsstater, især fra Nordafrika, Mellemøsten og Eurasien
 - 3.8. etablere fælles aktivitetsprogrammer mellem Europarådet og Civilisationernes Alliance under FN
 - 3.9. fortsætte den vigtige indsats for interkulturel dialog med dens religiøse dimension, især de regelmæssige udvekslinger om den interkulturelle dialogs religiøse dimension, samt fremme inddragelsen af Forsamlingen for at styrke det tværparlamentariske samarbejde i denne proces
 - 3.10. opfordre til, at den europæiske konvention om vandrende arbejdstageres retlige status (ETS nr. 93) og konventionen om udlændinges deltagelse i det offentlige liv på lokalt niveau (ETS nr. 144) underskrives af de medlemsstater, som ikke har gjort det endnu. Den sociale og politiske integration af migranter og udlændinge, som ofte er muslimer, vil blive afgørende for demokratisk sammenhængskraft og stabilitet
 - 3.11. søge at udvikle fælles politiske strategier i alle medlemsstater for ikke-europæiske stater, som støtter islamisme i Europa, og i denne sammenhæng opfordre medlemsstater, som ikke har gjort det endnu, til at underskrive og ratificere den europæiske konvention om undertrykkelse af terrorisme med tilhørende ændringsprotokol (ETS nr. 90 og 190) og Europarådets konvention om forebyggelse af terrorisme (ETS nr. 196) for at styrke politisk og retligt samarbejde på dette område

3.12. opfordre Schweiz til at indføre et moratorium for og hurtigst muligt ophæve dets generelle forbud mod bygning af minareter til moskéer, som er diskriminerende mod muslimske samfunds udøvelse af religionsfrihed i Schweiz i henhold til artikel 9 og 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (ETS nr. 5). Bygning af minareter skal være mulig i lighed med bygning af kirketårne under iagttagelse af kravene om offentlig sikkerhed og byplanlægning

3.13. opfordrer medlemsstaterne til ikke at indføre et generelt forbud mod fuld tilsløring eller anden religiøs klædedragt, men at beskytte kvinders frie ret til at bære religiøs klædedragt eller ej samt sikre lige muligheder for muslimske kvinders deltagelse i det offentlige liv samt i uddannelse og professionelle aktiviteter. Retlige begrænsninger af denne frihed kan være begrundet i fornødent omfang i et demokratisk samfund, især af sikkerhedsgrunde eller hvor den enkeltes offentlige eller professionelle funktion kræver religiøs neutralitet, eller fordi den pågældendes ansigt skal være synligt.

C. Mogens Jensens forklarende bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Islam i Europa

2.1. Islam

2.2. Diversitet i islam

2.3. Den muslimske befolkning i Europa

3. Islamiske ideologier

3.1. Islamisme

3.2. Islam som en udfordring for europæiske samfund

3.3. Politisk terrorisme i islams navn

4. Diskrimination mod muslimer

4.1. Islamofobi

4.2. Stereotype og fejlagtige opfattelser af islam

5. Integration af muslimer i europæiske demokratier

5.1. Europas religiøse og kulturelle pluralisme

5.2. Burka-debatten

5.3. Europæisk islam

6. Konklusion

1. Indledning

1. Den 2. september 2008 blev jeg udnævnt til ordfører for Komitéen for Kultur, Forskning og Uddannelse for "Islam, islamisme og islamofobi i Europa" på basis af et resolutionsforslag (dok.11558) fremsat af hr. Margelov m. flere. Den 26. april 2010 blev et nyt resolutionsforslag med titlen "Burka – skal der gribes ind?" (Dok. 12159) henvist til komitéen med henblik på overvejelse i forbindelse med nærværende rapport.

2. Med henblik på forberedelse af denne rapport holdt Komitéen for Kultur, Forskning og Uddannelse en høring om islam, islamisme og islamofobi i Europa i København den 8. september 2009. Der foreligger et referat i form af dokument AS/Cult (2009) 20 rev. En tidligere rapport om ytringsfrihed og respekt for religiøse overbevisninger af min finske kollega, fru Sinikka Hurskainen, kan også tjene som reference (Dok. 10970).

3. Denne rapport tilsigter at fremhæve de udfordringer, de europæiske samfund stilles over for på grund af islam og deres voksende muslimske samfund, og hvordan disse udfordringer kan overvindes for at sikre respekt for alle mennesker, uanset deres religion.

2. Islam i Europa

4. I århundreder havde der eksisteret stærke indbyrdes forbindelser mellem landene i Europa og landene i Nordafrika, Mellemøsten og Asien, forbindelser kendetegnet af erobningskrige, men også af perioder med fredelig sameksistens, med forståelse og med intellektuelle, kulturelle og især kommercielle udvekslinger. Efter islam tog sin begyndelse i det 7. århundrede, fik de islamiske landes civilisation og kultur betydelig indvirkning på videnskab, viden og kultur i Europa. I 1991 vedtog Den Parlamentariske Forsamling en rapport om den islamiske civilisations bidrag til europæisk kultur (Dok. 6497), som anerkendte betydningen af islams hidtidige bidrag og islams potentielt positive rolle i Europa af i dag.

5. Efter de arabiske ledes indtagelse af Den Iberiske Halvø fra det 5. til det 15. århundrede og af Sicilien fra det 10. til det 11. århundrede og det ottomanske riges underlæggelse af Sydøsteuropa fra det 13. til det 17. århundrede har der været en muslimsk tilstedeværelse i Europa. Fire af Europarådets medlemsstater har traditionelt en hovedsagelig muslimsk befolkning. I Vesteuropa øgedes deres tilstedeværelse raskt i løbet af anden halvdel af det 20. århundrede. Efter Tyrkiet indgik bilaterale aftaler med for eksempel Tyskland (1961), som udstedte arbejdsvisa til tyrkiske borgere, kom den første generation af muslimer for at imødekomme dette og andre landes behov for manuel arbejdskraft. Denne immigration blev dengang opfattet som midlertidig, men blev efterhånden permanent og en integreret del af de europæiske samfund. Efter de tidligere europæiske kolonier i Nordafrika og Asien var blevet uafhængige, havde deres borgere privilegeret adgang til blandt andet Frankrig, Nederlandene og Det Forenede Kongerige. I dag kommer der muslimer til Europa fra Mellemøsten, Afrika og Sydøstasien på grund af økonomisk eller politisk vanskelige forhold i disse regioner. Islam er en del af Europas religiøse landskab og kulturarv.

6. Religiøs tolerance er en grundlæggende værdi i Europa, som det tog århundreder at udvikle. I kølvandet på de menneskelige lidelser i trediveårskrigen etableredes der med Westfalen-freden i 1948 fredelig sameksistens mellem romerske katolikker og protestanter i Europa. Jøderne i Europa blev gradvis frigjort gennem national lovgivning, eksempelvis i 1791 i Frankrig, i Preussen i 1812 og endelig i Schweiz i 1874. Med industrialiseringen og den tilknyttede migration såvel som indførelsen af obligatorisk skolegang mistede religionen efterhånden sin samfundsmæssige betydning i Europa. Den jødiske holocaust og forbrydelserne mod menneskeheden i det tidligere Jugoslavien mindede Europa om de potentielt forfærdelige følger af religiøs eller etnisk intolerance og den altafgørende betydning af menneskerettigheder og demokrati for ethvert civiliseret menneskeligt samfund.

7. Religion bevarede sin århundredgamle betydning for de islamiske lande i Nordafrika og Mellemøsten, hvoraf mange havde været underlagt europæisk kolonistyre og var forblevet hovedsagelig landbrugslande med udbredt fattigdom og høj analfabetisme. De enorme overskud fra olie- og gasressourcer i visse af disse lande i de seneste tiår var forbeholdt små eliter i disse lande. Den politiske kamp for kontrollen med disse ressourcer førte i visse lande til fremkomsten af ekstremisme i en religiøs ramme, eksempelvis den såkaldte islamiske revolution i Iran i 1979. Hertil kom at konflikten i Mellemøsten og palæstinenserens situation affødte organiseret terrorisme, der spændte fra selvmordsangreb på almindelige mennesker i Israel til det palæstinensiske angreb på det israelske hold ved de olympiske lege i München i 1972.

8. Mens islam fik en synlig tilstedeværelse i Europa, blev forskellene i politiske og sociale værdier åbenbare, især med hensyn til sekularitet, menneskerettigheder i almindelighed og kvinders rettigheder i særdeleshed, men også i relation til Europas liberale synspunkter om ligestilling mellem kønnene, ægteskab eller seksuelle spørgsmål. Debatter om islams rolle i Europa er undertiden meget spændte og fremprovokerer ængstelse blandt muslimer, der opfatter Europa som en trussel mod deres religion, og ikkemuslimer, der opfatter islam som en trussel mod deres værdier.

9. Immigranter i almindelighed har vanskeligt ved at blive integreret i deres værtsland, men muslimske immigranter synes at blive integreret langsommere end ikke-muslimske immigranter. Selv muslimske immigranter af anden og tredje generation finder det undertiden vanskeligt at acceptere europæiske værdier, som synes at være i modstrid med deres traditionelle kultur- eller familieværdier. Sidstnævnte værdier karakteriseres ofte som islamiske værdier. Især unge muslimer identificerer sig i første række med islam snarere end med deres families oprindelsesland eller det europæiske land, hvor de er borgere. Denne identifikation med islam er stærkere i dag, end den var for blot få tiår siden og er også en følge af det større antal muslimer og deres undertiden parallelle samfund.

10. Muslimers identitetsproblemer og konflikter mellem værdier, der opfattes som europæiske i modsætning til islamiske, udnyttes behændigt af såkaldte islamister, som mobiliserer muslimske anden- og tredjegerationsindvandrere til at forkaste de moderne europæiske samfunds grundlæggende principper som værende uforenelige med islam. Islamismen får stigende indflydelse i Europas muslimske befolkning og støtter vold mod ikkemuslimer. Ikke desto mindre udgør islamister et lille mindretal blandt europæiske muslimer.

11. Terrorangreb foretaget af kriminelle i islams navn, især angrebene i New York i 2001, i Madrid i 2004 og i London i 2005, har øget frygten for og intolerancen over for islam og muslimer på tværs af Europa, undertiden betegnet som islamofobi. Et af disse terrorangrebs mål var selvfølgelig at vække følelser og fremkalde handling mod muslimer for at forårsage efterfølgende modaktioner fra muslimer, der opfattede sig selv som værende socialt udstødt eller bekæmpet.

2.1. Islam

12. Islam er en monoteistisk abrahamisk religion, stiftet i det 7. århundrede. Den er en af verdens store religioner med skønsmæssigt 1,6 mia. tilhængere, kendt under betegnelsen muslimer. Afgørende for islam er troen på, at profeten Muhammed er Guds sidste budbringer, som fuldførte de åbenbaringer, der tilskrives tidligere profeter, herunder Adam, Abraham, Moses og Jesus. Muslimer tror også på begrebet endelig dom, som findes i alle andre abrahamiske religioner. På basis af jødedommen udviklede kristendommen og islam sig efterfølgende og indlemmede mange af jødedommens principper.

13. Koranen er islams centrale religiøse tekst og den grundlæggende kilde til hver eneste muslims tro og gudsdyrkelse. Ifølge islam indeholder koranen Guds åbenbaringer, som ærkeenglen Gabriel overbragte Muhammed for fjorten århundreder siden. Ligesom bibelen viser koranens lære først og fremmest forholdet mellem Gud og menneskeheden og giver retningslinjer for et retskaffent samfund og sømmelig menneskelig adfærd.

14. De vigtigste elementer i det islamiske rituelliv går under betegnelsen "islams fem søjler", som er ubetingede pligter for alle muslimer. Den første søjle indeholder kravet om at bekende, at der kun er én Gud, og Muhammed er hans sendebud. Det skal bekendes offentligt mindst en gang i livet. Den anden består af fem daglige kanoniske bønner på faste tidspunkter i løbet af dagen, nemlig før solopgang, til middag, om eftermiddagen, ved solnedgang og om aftenen. Den tredje involverer velgørenhed. Muslimer, som har samlet

formue, skal en gang om året give til de fattige. Den fjerde består af faste under Ramadanen, den niende måned i den islamiske kalender, hvor voksne muslimer ikke må spise fra solopgang til solnedgang. Rejsende, børn, ældre, gravide og syge er dog undtaget. Endelig omfatter den femte søjle pilgrimsrejsen til Mekka, som er obligatorisk for alle muslimer, der kan, mindst én gang i livet.

15. Sunnaen, den næstvigtigste kilde til islamisk lov efter koranen, gengiver profeten Muhammeds ord og sædvaner. Sunnaen, der er nedfældet i såkaldte hadither, blev et mønster for muslimsk adfærd, der supplerer koranen. Imidlertid er shia- og sunnimuslimer uenige om indholdet i sunnaen. Shiaerne forkaster nogle hadither, som sunnierne anser for legitime, og omvendt. Det skyldes deres uenighed om den religiøse ledelse efter profetens død og giver anledning til visse forskelle i de to gruppers udøvelse af islam.

16. Selv om koranen og sunnaen udgør den vigtigste kilde til islamisk lov kendt som sharia, er mange islamiske principper og etiske normer afledt af lærdes fortolkning via konsensus og analogi over mange århundreder og udgør den islamiske retsfilosofi. Sharia bygger i almindelighed på fire hovedkilder, nemlig selve koranen, sunnaen, ijma' (forudgående konsensus mellem de islamiske lærde) og qiyas (en proces, hvor der ræsonneres ved hjælp af analogier). Alle andre kilder til islamisk lov skal imidlertid i det væsentlige være i overensstemmelse med koranen. Dommere kan bruge ijma', qiyas (hovedsagelig i shia-islam), ijtihad (uafhængig juridisk ræsonnement) til at fastlægge ny retspraksis, hvis der dukker nye problemstillinger op, som ikke er blevet behandlet i koranen eller sunnaen. Der er dog mange forskelle inden for de forskellige islamiske trosretninger med hensyn til accepten af de specifikke kilder og den måde, man bruger disse kilder på.

17. Islams meget righoldige, men også indviklede arv af teologiske og etiske doktriner er utilgængelig for de fleste muslimer. Kun mange års studium af islam kan give den nødvendige viden om islamiske teologiske, etiske og retlige doktriner. I sunni-islam fortolker man som den eneste trosretning sharia på fire forskellige måder i henhold til de fire skoleretninger for religiøs retspraksis, som er udviklet i de tre første århundreder af islam, nemlig Hanafi, Shafi'i, Maliki og Hanbali, som hver især bygger på deres grundlæggers fortolkning. Disse skoleretninger lægger forskellig vægt på qiyas and ijma' i forbindelse med juridiske opfattelser. Nogle muslimer følger dog ikke nogen speciel skoleretning, mens andre kombinerer forskellige skoleretninger.

2.2. Diversitet i islam

18. Islam er ikke en sammenhængende og monolitisk blok. Som alle andre religioner består det islamiske samfund af en lang række religiøse trosretninger, overbevisninger og praksiser. Islam har adskillige grene og stor mangfoldighed inden for disse grene. De fleste muslimer tilhører de to store trosretninger under islam, nemlig sunnierne og shiaerne. Sunni-grenen udgør med sine 85% af den muslimske befolkning den største islamiske trosretning, mens shiaerne udgør den næststørste del af islam, cirka 10% af alle muslimer. Shiaerne udgør flertallet af befolkningen i Aserbajdsjan, Bahrain, Iran and Irak. Tyrkiet, Afghanistan, Indien, Kuwait, Libanon, Pakistan, Saudi-Arabien, Syrien og Jemen har en betydelig shiamuslimsk befolkning.

19. Splittelsen mellem sunnier og shiaer har sin oprindelse i spørgsmålet om, hvem der skulle efterfølge Muhammed som leder af samfundet. Mens sunnierne valgte profetens ledsager Abu Bakr som myndighed, anerkendte shiaerne kun medlemmer af profetens familie. Følgelig accepterede sunnierne de tre første kaliffer (Abu Bakr, 'Umar and Uthman) som profetens legitime efterfølgere og tilskriver ikke Alis efterkommere (profetens fætter og svigersøn, som sunnierne anser for den fjerde kalif) nogen særlig religiøs eller politisk funktion. Shiaerne mente imidlertid, at profeten udnævnte Ali til den første kalif, og anerkender derfor kun ham og hans efterkommere som kaliffer, de såkaldte imamer (dvs. det shiamuslimske samfunds politiske og religiøse ledelse).

20. Den største gren af shia-islam er tolv-grenen, men der er mange andre grene og underafdelinger inden for disse grene, fordi shiaerne var uenige om imamernes arvefølge. Derfor skabte de adskillige afdelinger ud fra, hvem der ville være den retmæssige imam, i dag kendt som zaidisme (shiaernes femmer-gren), ismailisme (shiaernes syver-gren) og imamiyya (shiaernes tolv-gren). De to sidstnævnte grupper tror begge på en skjult imam, der afventer det tidspunkt, Gud har bestemt for hans tilbagevenden som menneskehedens vejleder. Imamens status inden for shia-islam adskiller sig fra kaliffens inden for sunni-islam. Mens kaliffen er samfundets åndelige og politiske overhoved, betragtes imamen ikke blot som samfundets leder, men også for at være ufejlbarlig og ubesmittet af synd samt udpeget af Gud til at være det perfekte eksempel for de troende. I 1924 afskaffede Mustafa Kemal Atatürk kalifatet som institution i sunni-islam. Da sunnierne ikke har et ordineret gejstligt hierarki, kan enhver muslim med tilstrækkelig viden, en såkaldt ulama, lede et religiøst samfund og fremkomme med ikkebindende meninger. I modsætning hertil har shia-islam et gejstligt hierarki. De højeste ulamaer i shiatraditionen kaldes ayatollaer. De leder shiasamfundet under den skjulte imams midlertidige fravær. Imidlertid kan ingen tale på alle muslimers vegne.

21. Der findes dog andre, mindre religiøse retninger klart adskilt fra sunni- og shia-islam. Hertil hører bl.a. Kharijiter, Ibadiyya, Mu'tazilah og Ahmadiyyah, selv om sidstnævnte trosretning ikke anses for islamisk i visse lande. En anden betydelig dimension af det religiøse liv under islam er den islamiske mysticisme kendt som sufisme, en mystisk-asketisk form for islam. Sufisme er opdelt i et stort antal ordner og betragtes tit med mistænksomhed af andre muslimer.

22. Muslimer er derfor ikke en homogen gruppe. Ud over deres forskellige religiøse retninger og sædvaner har de meget forskelligartede kulturer, sprog og etnisk oprindelse.

2.3. Den muslimske befolkning i Europa

23. I Europa er islam den næststørste religion. I visse af Europarådets medlemsstater er den traditionelt den religion, befolkningsflertallet bekender sig til, mens den i andre er religionen for flertallet af immigranter og borgere med indvandrerbaggrund, eller for europæiske borgere, som er konverteret til islam. De fleste muslimer i Vesteuropa er immigranter eller har indvandrerbaggrund fra Tyrkiet, Mellemøsten, Nordafrika og Sydasien. De fleste af dem, der bor i Sydøsteuropa, Kaukasus, Rusland eller Tyrkiet, er indfødte.

24. Antallet af muslimer med bopæl i Vesteuropa er hovedsagelig øget i de seneste tiår. Mens der var omkring 800 000 muslimer i 1950, er der nu 23 mio., hvilket udgør næsten 5% af befolkningen. Vækstraten øges, og antallet forventes at stige.

25. Det islamiske samfund i Europa udviser betragtelige indbyrdes forskelle, ikke blot i henseende til deres variant af islam, men også med hensyn til oprindelse, referencelande, kultur, sprog, traditioner og etnisk oprindelse. Visse europæiske muslimer er doktrinært stive, mens andre, flertallet, ikke praktiserer deres tro aktivt. Nogle efterlever moderne europæiske værdier, andre ikke. Som vendingerne kristen og kristendom eller jøde og jødedom rummer vendingerne muslim og islam meget forskellige realiteter, som skal afklares for at undgå forsimplinger og forvirring.

26. I visse europæiske lande forekommer der en højere koncentration af muslimske samfund fra forskellige oprindelseslande. Den muslimske befolkning i Frankrig stammer hovedsagelig fra de tidligere franske kolonier i Afrika, nemlig Algeriet, Marokko, Tunesien, Senegal og Mali. I Tyskland udgøres det overvældende flertal af muslimer af tyrkere, mens det i Storbritannien hovedsagelig er muslimer fra Pakistan, Bangladesh og Indien. I Nederlandene og Belgien er muslimerne hovedsagelig fra Indonesien, Marokko og Tyrkiet.

27. I Europa har muslimerne ikke institutionelle strukturer, der repræsenterer hele det muslimske samfund i ét land eller på europæisk plan. Offentlige myndigheder skal være omhyggelige ved udvælgelsen af muslimske samtalepartnere, da nogle islamiske strukturer på overfladen er pålidelige, mens de i virkeligheden er meget yderliggående og tilstræber en samfundsmodel, som er uforenelig med værdierne og institutionerne i et demokratisk Europa. Islamister er meget ofte involveret i den slags muslimske strukturer for at sikre sig politisk deltagelse. Europæiske lande skulle i stedet samarbejde med strukturer, som går ind for europæiske værdier og forkaster yderliggående holdninger. Integration af muslimer er ikke blot et religiøst problem, men et problem, som alle immigranter står overfor, uanset deres religiøse tilhørsforhold.

3. Islamiske ideologier

3.1. Islamisme

28. Islamisme, også kaldt politisk islam, er en ideologi, som tilsigter at opnå politisk indflydelse for at gøre islamiske principper gældende i verden. Muslimer med den opfattelse, at islams forskrifter ikke blot udgør en religiøs tro, men burde danne grundlag for samfundets politiske og sociale orden, kan kaldes islamister. Islamister mener, at islam er retningsvisende på alle livets områder, og accepterer derfor ikke adskillelsen af religion og stat. De forsøger at nå deres mål enten med fredelig indoktrinering, propaganda og politisk kamp eller voldelige metoder såsom mord og terrorisme.

29. Islamisme er ikke blot et nutidigt fænomen. Personer som pakistaneren Sayyid Al Mawdoudi eller egypteren Sayyid Qutb, ofte kaldet islamismens stiftere, slog allerede i det tidlige 20. århundrede til lyd for etablering af en islamisk stat med henblik på at indføre sharia. Sayyid Qutb var afgjort en af de centrale skikkelser i den islamiske bevægelse "Det islamiske broderskab", som blev grundlagt af Hassan al-Banna i 1928, og som fortsat er den mest indflydelsesrige politiske islamiske bevægelse i den islamiske verden. Disse bevægelser var blandt de første til at organisere modstand mod europæisk kolonistyre.

30. I det tidlige 20. århundrede begrænsede islamismen sig til den muslimske verden. I dag kan vi også finde den i Europa. Islamisme manifesterer sig hovedsagelig ved tiltagende indtrængen i europæiske samfund ved at udfordre de demokratiske værdier og normer, idet den gradvis forsøger at erstatte dem af sine egne standarder og derfor påtvinge europæiske samfund sin ideologi. Selv om islamister udgør et begrænset mindretal blandt muslimerne, har de kraftig indflydelse i europæiske samfund gennem medierne, religiøse samlingssteder eller civilsamfundet. De er organiseret, modtager økonomiske midler fra de olierige Golfstater og er genstand for omfattende mediedækning over hele verden.

31. Politisk islam er ikke en ensartet bevægelse, men består af forskellige strømninger, ideologier og overbevisninger. Terrorangreb eller udstedelse af fatwaer er blot ekstreme udtryk for politisk islam. Typisk udtrykker den sig fredeligt gennem politisk indtrængen ved at udfordre eksisterende normer og sociale

vaner, eksempelvis ved at bede kvinder bære tørklæde, kræve adgang til halal-mad i skolekantiner, adskillelse af mænd og kvinder i svømmebassiner, krav om at skoler og arbejdsgivere stiller særlige lokaler til rådighed til bøn og ved at forbyde kvinder at deltage i gymnastiktimer, hvis skolerne ikke kan tilbyde adskillelse af kønnene.

32. Den moderne salafisme, en gren af den yderliggående islam, er doktrinært streng, men ikke særlig aktiv politisk, bortset fra yderliggående salafister, de såkaldte hellige salafistiske jihadister, som anvender voldelige metoder mod kritiske muslimer og ikkemuslimske samfund. Salafismen søger imidlertid at genoplive en dyrkelse af islam, der i højere grad minder om den religion, der eksisterede på profeten Muhammeds tid, og hævder derfor at praktisere koranens og sunnaens rene islam, som den blev opfattet og dyrket af de "fromme forgængere". Salafisternes væsentligste politiske kamp tilstræber en streng anvendelse af sharia, som ifølge dem er den eneste lov, muslimer skal underkaste sig. Derfor undgår de at blive involveret i europæiske aktiviteter og virkeliggør i stedet deres dyrkelse af islam ved at isolere sig. I modsætning til andre islamister anser de imidlertid overholdelsen af sharianormerne for en personlig forpligtelse for den enkelte muslim og ikke et anliggende for staten.

33. Salafismen udgøres ikke af en ensartet gruppe, idet dens tilhængere rækker fra voldelige salafistiske jihadkrigere til ultrakonservative tilhængere af wahhabismen. Salafisme har imidlertid ikke altid betegnet en bevægelse med ønske om at vende tilbage til en ren islam, som den blev udøvet på profeten Muhammeds tid. I midten af det 19. århundrede var salafistbevægelsens referencepunkt Jamal al-Din al-Afghanis, Muhammad Abdus og Rashid Ridais islamiske reformkoncepter. Disse tre søgte at forlige islam med moderniteten ved at fokusere på islams principper.

3.2. Islam som en udfordring for europæiske samfund

34. Islamister tilstræber en samfundsmodel, som er uforenelig med et demokratisk, tolerant og pluralistisk Europas værdier og politiske strukturer. Med deres krav udfordrer de demokrati, sekularitet og menneskerettigheder. Islamisterne er ikke villige til at underkaste sig en national lovramme, da det anses for at være i modstrid med deres religiøse overbevisning. De accepterer ikke adskillelsen af stat og religion.

35. Islamismen finder voksende tilslutning blandt efterkommerne af muslimske immigranter. De har hovedsagelig levet i fattige områder og ser islam som en kilde til identitet og stolthed, som et middel til at rette op på de af dem opfattede uretfærdigheder, ringe socioøkonomiske udsigter og som en måde at udtrykke deres vrede på. Jo mere frustrede og fremmedgjorte de føler sig, desto mere tilbøjelige bliver de til at tilslutte sig disse grupper. Salafismen tiltaler yngre muslimer, fordi det er en måde at skille sig ud fra deres forældre og bedsteforældre på og kan også være et tegn på ungdomsoprør, en måde at bekræfte deres ønske om individualitet og offentlig opmærksomhed på ved at fremstå som religiøst kompromisløse. Salafismen tiltaler også omvendte, fordi den påstår at være autentisk. Den tilbyder muslimer klar og kompromisløs modstand mod "Vesten" og de europæiske samfunds værdier.

36. Nogle få europæiske moskéer er regelmæssigt blevet besøgt og sågar styret af islamister. Moskéer såsom den i Finsbury Park i London, Al-Quds moskéen i Hamburg eller Iqra moskéen i en forstad til Paris plejede at være centrum for islamister. Selv om moskéerne skaffede dem nye rekrutter og logistiske arrangementer, betragtes de blot som det sted, islamisternes aktiviteter foregår, og kan ikke opfattes som steder for udbredelse. Siden terrorangrebene i New York i 2001 har de offentlige myndigheder og moskéerne selv været meget mere på vagt, hvilket har drevet islamistiske aktiviteter under jorden og online. Internettet spiller en stadig vigtigere rolle i rekrutteringen af islamister.

37. Islamisterne ønsker reelt ikke en integration af muslimer i europæiske samfund og ansporer dem derfor til at forkaste europæiske værdier og normer. Dialog er afgørende for at behandle integrationsproblemerne. En dialog kan imidlertid kun eksistere og være meningsfyldt blandt mennesker, som oprigtigt respekterer hinanden, som stoler på, at forskellige kulturer kan leve i fredelig sameksistens, og som føler sig forpligtet til at bygge på fælles værdier for at sikre en sådan fredelig sameksistens. Islamisterne afviser blankt centrale træk i europæisk kultur og europæiske grundlæggende værdier, der deles af alle europæiske lande som udtrykt i Forsamlingens anbefaling 1804 (2007) om stat, religion, sekularitet og menneskerettigheder. Islamismen forkaster multikulturalismen og kan kun føre til intolerance.

38. De europæiske lande skal reagere på islamisternes propaganda ud fra en stærk ansvarsfølelse og på baggrund af viden, fordi det er vanskeligt for politikerne at håndtere denne sag. En tilhænger af islam er ikke nødvendigvis en sand repræsentant for denne religion, ligesom det, enkeltpersoner påstår i islams navn, ikke ubetinget er religiøst. Ofte formår politikere, regeringer og også medierne ikke at skelne mellem muslimer, islamister og politiske ekstremister.

3.3. Politisk terrorisme i islams navn

39. For nylig opfordrede oberst Gaddafi, som havde taget magten i det olierige Libyen i 1969, til hellig krig (jihad)

mod Schweiz efter forbuddet mod minareter i Schweiz affødt af en folkeafstemning, og efter hans søn var blevet arresteret i Geneve i 2008 for at have overfaldet to tjenere. Gaddafi havde været sat i forbindelse med bombeangreb mod et diskotek i Berlin i 1986, mod Pan Am rute 103 over Lockerbie i 1988 og mod det franske UTA-fly over Sahara i 1989. I 1989 udstedte den tidligere religiøse og politiske leder af Iran, storayatollah Khomeini en fatwa mod Salman Rushdie for dennes bog "De sataniske vers". Osama bin Laden siges at have udstedt to fatwaer i 1996 og 1998, hvor han opfordrede muslimer til at dræbe amerikanske civile og medlemmer af de væbnede styrker, inden hans terrornetværk al-Qaeda gennemførte selvmordsangrebene med fly på World Trade Center i New York og Pentagon i Washington DC den 11. september 2001, hvorved ca. 2 900 mennesker omkom. Den 11. marts 2004 dræbte et terrorangreb, der er sat i forbindelse med al-Qaeda, 191 mennesker og sårede omkring 1 800 i et pendlertog i Madrid. Efter at have produceret filmen Submission ("Underkastelse"), som kritiserede behandlingen af kvinder i islamiske samfund, blev Theo van Gogh myrdet i Amsterdam den 2. november 2004 af en nederlandsk-marokkansk muslim. Det tidligere nederlandske parlamentsmedlem Ayaan Hirsi Ali, som havde bidraget til filmen og været kritisk over for muslimske traditioner, har levet under politibeskyttelse siden 2004 og forlod til sidst Nederlandene. 52 personer blev dræbt og omkring 700 såret ved de koordinerede selvmordsbombeangreb, som fire britiske muslimer foretog i undergrundstog og en bus i London den 7. juli 2005. I 2006 udstedte storayatollah Fazel Lankarani af Iran en fatwa, der opfordrede til at myrde Rafiq Tagi, en journalist i Aserbajdsjan, som skrev om islam og gentrykte Muhammedtegningerne fra Jyllands-Posten i den aserbajdsjanske avis Senet, samt til at myrde Senets redaktør, Samir Sedagetoglu. Kurt Westergaard, tegneren af den karikatur i Jyllands-Posten, der viser profeten Muhammad med en bombe i turbanen i september 2005, modtog talrige dødstrusler og blev angrebet i sit hus af en somalisk muslim bevæbnet med en økse den 1. januar 2010. På palæstinensiske begravelsespladser tildeles selvmordsterrorister fortsat særligt ærefulde pladser som "hellige martyrer".

40. Tilsyneladende er formålet med sådanne terrorangreb og trusler at vække frygt blandt ikkemuslimer og fremkalde modreaktioner mod muslimer for at skabe en følelse af styrke blandt muslimer og forene dem i stærkere grad mod ikkemuslimer. Desuden vil man forfølge politiske målsætninger såsom kampen for politisk magt regionalt eller internationalt. Under den såkaldte kolde krig mellem Sovjetblokken og Nordamerika og Vesteuropa blev krigere, der brugte terror i islams navn, undertiden støttet af den ene eller anden side, eksempelvis i Afghanistan eller Mellemøsten. Nogle få politiske ledere i Mellemøsten kontrollerer enorme olieressourcer og bruger islam som kilde til at etablere deres egen politiske magt. I 2007 stammede 93% af opiumen på verdensmarkedet fra Afghanistan, svarende til en værdi af ca. 64 mia. USD. Muslimer i Nordafrika og Mellemøsten, der brændte danske flag foran tv-kameraer i kølvandet på karikaturerne i Jyllands-Posten, kendte sandsynligvis ikke Danmark, men blev af propagandagrunde forsynet med disse flag af svage regionale ledere, som søgte at styrke deres stilling inden for deres eget land. Da disse ledere typisk ikke er valgt ved frie og fair valg i en demokratisk proces, ser de demokrati og retsstatsprincipper som en trussel mod deres egen kamp for magten og fordømmer disse værdier som de vantro vesterlændinges værdier.

4. Diskrimination mod muslimer

4.1. Islamofobi

41. Selv om der i øjeblikket ikke findes nogen fælles definition af islamofobi, bruges vendingen ofte til at beskrive fordomme eller diskrimination mod islam eller muslimer. Vendingen er imidlertid etymologisk forvirrende, idet islam-o-fobi betyder frygt for islam, uden at der nødvendigvis er nogen korrelation til diskrimination mod muslimer. Et enkeltindivid kan med rette eller urette frygte islam eller aspekter heraf uden at nære fordomme mod muslimer eller islam. Diskrimination mod muslimer på det økonomiske og sociale område eller med hensyn til kulturel integration kunne bygge på fremmedhad snarere end på et religiøst motiv.

42. Den offentlige meningsdannelse i Europa sker i det store og hele ud fra bredt publicerede terrorangreb eller trusler i islams navn. Efter terrorangrebene i New York i 2001 skete der en stigning i handlinger mod europæiske muslimer affødt af intolerance, som påvist af Det Europæiske Observatorium for Racisme og Fremmedhad (EUMC) og Den Europæiske Komité imod Racisme og Intolerance (ECRI). Angreb på for eksempel muslimske grave eller moskéer er tegn på dette fænomen. Men også kvinder, som klart demonstrerer deres tilknytning til islam ved at bære tørklæde, er specielt udsatte for islamofobi. Det er af yderste vigtighed, at samfundet fordømmer disse aggressive handlinger mod muslimer. Diskrimination mod personer på grund af deres religion og aggressiv fjendtlighed mod en religion er udtryk for en intolerance, som er uforenelig med Europarådets værdier.

43. Udtrykket islamofobi bruges også af islamister til at beskytte sig mod kritik og til at lukke munden på liberale muslimske reformtilhængere ved at beskyldte deres synspunkter om islam for at være islamofobiske. Kritik af en religiøs retning er ikke en diskriminerende handling mod dens tilhængere, men en del af ytringsfriheden i et demokratisk samfund. Forsamlingen genbekræftede dette i sin resolution 1510 (2006) om ytringsfrihed og respekt for religiøse overbevisninger samt i anbefaling 1805 (2007) om blasfemi, religiøse fornærmelser og opfordring til at lægge personer for had på grund af deres religion.

44. FN's Menneskerettighedsråds resolution af 26. marts 2009, der fordømmer "bagvaskelse af religion" som en krænkelse af menneskerettighederne, bad den særlige ordfører for nutidige former for racisme, racediskrimination, fremmedhad og tilknyttet intolerance om at berette om "alle forekomster af bagvaskelse af religioner, og især om de alvorlige følger af islamofobi (...)". En sådan resolution kan true retten til ytringsfrihed og kan eventuelt bruges i visse lande til at bringe debat om og kritik af religioner til tavshed eller til at skræmme menneskerettighedsforkæmpere, religiøse og politiske nonkonformister og religiøse mindretal. Den afspejler de politiske målsætninger for et stort antal muslimske lande i FN, men svarer ikke til temaets alvorlighed eller dets relevans for de universelle menneskerettigheder.

4.2. Stereotype og fejlagtige opfattelser af islam

45. Islamofobi forårsages ofte af uvidenhed, forenklinger, klichéer og negative stereotype billeder. Mange mennesker mangler viden om religioner i almindelighed og misforstår derfor islam og muslimer. Forsamlingens anbefaling 1720 (2005) om uddannelse og religion påpegede, at der skulle undervises i religion, så folk kunne forstå lighederne med og forskellene i forhold til deres egen religion, anerkende andre menneskers religioner og affinde sig med forskellene.

46. Medierne spiller en vigtig rolle ved formidlingen af billedet af islam. Journalister, som dækker den muslimske verden, har imidlertid ofte kun begrænset viden om islam og fokuserer især på den radikale islam. Politisk ekstremisme tilstræbes ofte i islams navn, og medierapporter om ikkedemokratiske og voldelige regimer forveksler disses politiske handlinger med islam. På den måde kan medierne komme til at bidrage til et fordrejet billede af islam, som ofte anses for at være yderliggående, terroristisk eller fundamentalistisk snarere end en fredelig religion. Derfor forværres billedet af islam, og frygten for muslimer vokser i Europa.

47. I mange europæiske lande har partier på den yderste højrefløj ændret deres traditionelt fjendtlige kampagne mod immigration og udlændinge og udnytter i stedet frygten for islam i offentligheden. Deres politiske kampagner tilskynder til antimuslimske følelser og til at slå muslimer i hartkorn med religiøse ekstremister. De gør sig til talsmænd for frygten for, at Europa bliver oversvømmet af muslimer. Politiske partier såsom det franske Front National, det nederlandske Partij voor de Vrijheid, det belgiske Vlaams Belang og det schweiziske Volkspartei har haft megen succes med kampagner mod islam og har i høj grad bidraget til stigmatiseringen af muslimer. Det schweiziske Volkspartei støttede et føderalt folkeinitiativ for gennem en folkeafstemning at få vedtaget et forbud mod bygning af minareter og bakkede op om initiativet med en fremmedhadsk kampagne. Det nederlandske Partij voor de Vrijheid udbredte tanken om et forbud mod koranen, idet man sammenlignede islams religiøse tekst med Hitlers Mein Kampf. Deres kampagner skar islam og islamisme over samme kam og anser alle muslimer for islamister. Gennem forsimplede og negative stereotype billeder formidlede disse partier et fordrejet billede af islam.

48. I Schweiz tilstræbte folkeinitiativet "mod bygning af minareter", som var lanceret af medlemmer af det schweiziske Volkspartei og partiet Eidgenössisch-Demokratische Union, et forfatningsmæssigt forbud mod bygning af nye minareter. Initiativet blev godkendt i november 2009 af 57,5% af vælgerne og af et flertal af kantonerne, selv om Forbundsrådet, Parlamentet og de fleste politiske partier argumenterede imod dette forbud. Følgelig er det ikke længere tilladt at bygge minareter i Schweiz, selv om det fortsat er muligt at bygge moskéer og religiøse samlingssteder. Det schweiziske forbud var klart påvirket af et fordrejet billede af islam og var rettet mod islamister og deres skikke. Beslutningen om at forbyde bygningen af nye minareter bliver ikke en effektiv foranstaltning mod islamisk ekstremisme. Den kan meget vel få den modsatte virkning. Minareten selv er et arkitektonisk symbol på islam og angiver i lighed med kirketårne et sted, hvor muslimer kan udøve deres tro. Et generelt forbud mod minareter er klart i modstrid med ånden i artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. De grundlæggende friheder og menneskerettigheder i denne konvention er heldigvis ikke genstand for et flertals populistiske folkeafstemninger mod et mindretal.

49. Islams image lider under holdningen blandt nogle muslimer, som forbinder islam med visse kulturelle og patriarkalske sædvaner, som intet har at gøre med den traditionelle islamiske lære, og som er i modstrid med lovene i de europæiske demokratier, nemlig de såkaldte æresdrab, kønslig lemlæstelse og fuld tilsløring af kvinder (burka og niqab). Selv om disse skikke ikke kan sammenkædes med traditionelle islamiske principper, er islam ofte blevet brugt som forsvar for sådanne handlinger. Det er nødvendigt at skelne mellem kulturelle, sociale, etniske og religiøse skikke i islam. Derfor kan modstand mod den tvungne fulde tilsløring af muslimske kvinder ikke anses for et brud på islamiske normer.

50. Islams image lider også under religionens principper, etiske normer og moralske værdier, som går på tværs af europæiske værdier. Den manglende ligestilling mellem mænd og kvinder er så afgjort et centralt spørgsmål, som europæiske muslimer bliver nødt til at tage op ved tilpasningen af islam til et moderne demokratisk Europa. Muslimske kvinder møder særlige vanskeligheder i familie- eller ægteskabssammenhæng, selv om de alvorligste problemer såsom polygami eller stening af kvinder ikke er problemer, der berører muslimer med bopæl i Europa. Selvfølgelig er diskrimination mod kvinder ikke begrænset til muslimer. Der forekommer også visse former for diskrimination i katolicismen og jødedommen, nemlig med hensyn til besættelsen af embeder i det religiøse liv.

Desuden er der en ulige kulturel accept af ligestilling i forskellige europæiske regioner, og i de fleste lande er den formelle anerkendelse af denne ulighed stadig ikke realiseret fuldt ud. Selv om muslimske kvinders sociale status kan svinge betydeligt alt efter deres sociale klasse, uddannelsesmæssige baggrund og oprindelsesland, er kvinders underkastelse i forhold til mænd ikke desto mindre rodfast i den islamiske tradition, og det vil kræve betydelige, om ikke radikale ændringer i så henseende at gøre fremskridt hen imod integration.

5. Integration af muslimer i europæiske demokratier

5.1. Europas religiøse og kulturelle pluralisme

51. I sin resolution 1510 (2006) om ytringsfrihed og respekt for religiøse overbevisninger fastslog forsamlingen, at religion er et vigtigt træk ved europæiske samfund. Kristne, jøder, muslimer og medlemmer af mange andre religioner hører hjemme i Europa, og det samme gør dem uden nogen religion. Forudsat de overholder principperne i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, har religiøse samfund lov til at udøve deres grundlæggende ret til religionsfrihed i alle Europarådets medlemsstater i henhold til konventionens artikel 9. Imidlertid kan disse medlemsstater i henhold til denne artikels stk. 2 begrænse et individs ret til at lægge sin religion eller overbevisning for dagen, forudsat at "sådanne begrænsninger er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den offentlige sikkerhed, for at beskytte offentlig orden, sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed.

52. Europas religiøse og kulturelle pluralisme bygger på principper og værdier, som er hævet over alle religiøse eller kulturelle særegenheder, fordi de tilsigter at beskytte andres rettigheder og friheder. Europæiske værdier er af speciel interesse for religiøse mindretal, fordi de beskytter retten til at udøve deres religion, selv om den ikke er den religion, der praktiseres af flertallet i et land. Menneskerettighederne er den europæiske demokratiske pluralismes søjler.

53. I Forsamlingens beslutning 1510 (2006) om ytringsfrihed og respekt for religiøse overbevisninger påpeges det, at "det overordnede mål bør være at bevare forskellighedheden i åbne og rummelige samfund baseret på menneskerettigheder, demokrati og retsstatsprincippet ved at fostre kommunikation og øge de færdigheder og den viden, det kræver at leve fredeligt og konstruktivt sammen inden for de europæiske samfund og de europæiske lande imellem".

54. Da Jyllands-Posten offentliggjorde Muhammedtegningerne, startede der en debat i offentligheden om religiøs tolerance vis-a-vis ytringsfrihed. De efterfølgende dødstrusler mod karikaturtegnerne og journalisterne er uacceptable. Offentliggørelsen af tegningerne og de voldelige reaktioner mod dem er blevet misbrugt af både islamister og islamofobere til at øge den udbredte, men fordrejede afstand mellem muslimer og ikkemuslimer.

55. Social, kulturel og politisk integration af muslimer betyder ikke assimilering. De kan integreres uden at høre op med at være muslimer. At give statsborgerskab er dog ikke altid tilstrækkeligt til at sikre integration. Mange muslimer, der blev født som eller senere blev europæiske borgere, forbliver isoleret og integreres ikke i værtssamfundet. Arbejdsløshedsniveauet blandt muslimer er fortsat højere end blandt ikkemuslimske immigranter, og deres uddannelsesniveau er generelt lavere, især for muslimske kvinders vedkommende.

56. Sekularisme, en af Europas fælles værdier, kræver adskillelse af stat og kirke. Islam opfattes af mange muslimer som et system, der omfatter alle livssfærer, sociale og personlige, og anses derfor af mange muslimer for at være uforenelig med sekularismen. Islam stiller et socialt og retligt system til rådighed og regulerer områder som ægteskabelige anliggender, etik, klædedragt samt religiøse ritualer og skikke. I den forstand adskiller islam sig ikke specielt fra andre religioner, som også opstiller normer for menneskelig og social adfærd. Sekularisme betyder ikke, at enkeltindivider ikke kan realisere og åbent praktisere deres egne værdier, eller at politikere ikke kan have religiøse værdier. Det betyder ganske enkelt, at statsinstitutioner skal forblive neutrale over for alle religioner og derfor ikke må foretrække en bestemt religion.

5.2. Burka-debatten

57. I Frankrig førte en offentlig debat om fuld tilsløring – *burka* og *niqab* – til et lovgivningsinitiativ, der tilsigtede et generelt forbud mod at bære burka på offentlige steder. Efter at være blevet bedt om en rådgivende udtalelse besluttede Conseil d'Etat, Frankrigs højeste forfatningsdomstol, den 26. marts 2010, at et generelt forbud ville være i strid med den franske forfatning. Den 30. april 2010 stemte det belgiske deputeretkammer for et sådant generelt forbud, som stadig kræver godkendelse i det belgiske senat.

58. Thomas Hammarberg, Europarådets menneskerettighedskommissær, skrev i sin publikation "Viewpoint", der udkom i anledning af den internationale kvindedag den 8. marts 2010, at kvinder skal have frihed til at vælge påklædning uden indblanding hverken fra deres samfund eller fra statslige myndigheder. Forbuddet mod burkaen og niqaben ville ikke frigøre undertrykte kvinder, men kunne i stedet føre til, at de fremmedgøres yderligere i de europæiske samfund.

59. Sekularisme betyder ikke, at vi skal forbyde religiøse skikke i det offentlige rum. At give udtryk for sin religion kulturelt og socialt er en del af retten til religionsfrihed i henhold til artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og retten til ytringsfrihed i henhold til artikel 10. Artikel 9 i konventionen omfatter den enkeltes ret til frit at vælge at bære eller ikke bære religiøs klædedragt privat eller offentligt. Retlige begrænsninger af denne frihed kan være begrundet i fornødent omfang i et demokratisk samfund, især af sikkerhedsgrunde eller hvor den enkeltes offentlige eller professionelle funktion kræver religiøs neutralitet, eller fordi den pågældendes ansigt skal være synligt.

60. Tilsløring af kvinder, især fuld tilsløring med burka eller niqab, opfattes ofte som symbol på kvinders underkastelse i forholdet til manden, idet den begrænser kvindernes rolle i samfundet, indskrænker deres udfoldelse på arbejdsmarkedet og hæmmer deres sociale og økonomiske aktiviteter. Hverken fuld tilsløring af kvinder eller tørklædet er almindelig anerkendt som en religiøs pligt i islam, men snarere som en social og kulturel skik. Denne tradition kan være en trussel mod kvinders værdighed og frihed. Ingen kvinde bør tvinges til at bære religiøs klædedragt af sit samfund eller sin familie, og der er behov for at beskytte kvinder mod at blive udelukket fra det offentlige liv.

61. De europæiske lande skal finde den rette balance mellem frihed for muslimske kvinder til at bære tørklæde eller burka, når de bærer dem af overbevisning, og beskyttelse af dem, der tvinges til at bære dem af forældre, ægteemanden, familien eller på grund af pres fra deres medsøstre. Et generelt forbud kunne få den uønskede virkning, at der skabes familie- og samfundspres på muslimske kvinder for at blive hjemme og begrænse deres omgang til andre kvinder. Muslimske kvinder kunne blive udelukket yderligere, hvis de endte med at forlade uddannelsesinstitutioner, holde sig væk fra offentlige steder og opgive et arbejde uden for deres samfund for ikke at bryde med familietraditionen.

62. Lovbestemmelser om religiøs klædedragt og religiøse symboler i det offentlige rum kan kun behandle symptomerne, ikke årsagerne til religiøs ekstremisme. Derfor vil det sandsynligvis ikke reducere ekstremisternes indflydelse på europæiske muslimer. Forbuddet mod burkaen er ét eksempel, som afleder opmærksomheden fra de reelle vanskeligheder, Europa står over for med integrationen af muslimer i samfundet. Man bekæmper ikke islamismen ved at forbyde ekstremistiske symboler. Burkaen er et symptom på yderligtgående islam og manglende ligestilling mellem kønnene under påskud af islam, men ikke en årsag.

63. Staterne i Europa skal respektere muslimske kvinders frivillige beslutning om at bære tørklæde eller anden religiøs dragt, akkurat som kristne nonner eller munke og ortodokse jødiske mænd har lov til at bære deres religiøse klædedragt, og ortodokse jødiske kvinder har lov til at dække håret med en paryk. Staterne skulle snarere udvikle målrettede politikker med henblik på at øge bevidstheden om muslimske kvinders rettigheder, hjælpe dem til at deltage i det offentlige liv og tilbyde dem lige muligheder for at udfolde sig på arbejdsmarkedet og gøre sig socialt og økonomisk uafhængige. I så henseende er det afgørende at få uddannet både unge muslimske kvinder og deres forældre og familier.

5.3. Europæisk islam

64. Islam er en ikkevoldelig religion ligesom jødedommen og kristendommen. Deres fælles rod i den abrahamiske religion påviser den høje værdi, alle tre religioner tillægger menneskelivet og menneskets værdighed. Terrorhandlinger er i bund og grund i strid med disse værdier. De udgør politisk misbrug af islam og er et symptom på åndelig tvang. De er en fornærmelse mod islam. Det er bydende nødvendigt at understrege det i offentlige diskussioner med muslimer og ikkemuslimer. Så snart som tilstrækkeligt mange muslimer rejser sig og gør indsigelse mod denne misbrug af deres religion, vil islams sande værdier blive åbenbare for alle.

65. I betragtning af at muslimer syd for Sahara udviklede deres egen variant af islam, ofte kaldet afrikansk islam, eller at inderne udviklede en indisk islam, er det realistisk at forestille sig fremkomsten af en specifik europæisk islam, som omfatter værdier som demokrati og menneskerettigheder. Muslimer i Albanien og i Bosnien-Hercegovina har efterlevet og udøvet deres tro som europæere og uden yderligtgående tendenser.

66. Imidlertid kan en sådan reform af islam kun gennemføres, hvis muslimerne tillader moderne fortolkninger af islam. Staterne bør derfor tilskynde europæiske muslimer til at drage fordel af ytrings- og informationsfriheden, af den akademiske frihed og demokratiet for at nå frem til en kritisk analyse af islamiske skikke. Europæisk sekularisme tillader selvfølgelig ikke staten at gå aktivt ind i at reformere en religion. Religioner kan kun efterleves og reformeres af tilhængerne selv.

67. Mange imamer, som prædiker i europæiske moskéer, er uddannet uden for Europa. Når de ankommer i deres værtsland, forstår de tit ikke det nationale sprog og har ikke kendskab til Europas kultur og værdier. Imamer, som prædiker i europæiske moskéer, bør have god viden om værtslandets sprog, kultur, institutioner og værdier. Det ville bidrage til integrationen af muslimer i de europæiske samfund, hvis muslimer fik adgang til at studere og uddanne sig i islam i Europa samt uddanne sig til islamlærere. I hovedparten af de europæiske lande gives der

religionsundervisning i skolerne, men der er undertiden en tendens til at begrænse denne undervisning til én religion. Det er vigtigt også at tilbyde undervisning i islam i Europa.

68. Forsamlingen har vedtaget en række tekster om tilknyttede temaer, især anbefaling 1840 (2008) om fremme af en demokratisk kultur og af menneskerettigheder via læreruddannelse, anbefaling 1682 (2004) om uddannelse for Europa, anbefaling 1396 (1999) om religion og demokrati og anbefaling 1202 (1993) om religiøs tolerance i et demokratisk samfund. Det er også værd at minde om Ministerkomitéens anbefaling (2002) 12 om uddannelse i demokratisk borgerskab. Uddannelse er bestemt en måde, hvorpå man kan lette etableringen af en europæisk islam med egen autenticitet, der omfatter menneskerettigheder og demokratisk pluralisme.

6. Konklusion

69. De europæiske idealer rationalitet, gensidig forståelse og humanitet bør føre til fredelig interkulturel dialog inden for de europæiske samfund. Europæiske muslimer bør blive europæiske borgere i fuld udstrækning med alle rettigheder og pligter, borgere der antager de grundlæggende værdier, som Europarådet står for.

70. Overbevisningen om, at ens egen religion er den eneste sande, kan ikke berettige til, at man nægter andre religionsfrihed. Europæiske lande og folkeslag kan og skal ikke acceptere religiøse synspunkter, der medfører politiske, sociale og familiemæssige skikke, der er i konflikt med menneskerettighederne, herunder ligestilling mellem kønnene og ikkediskrimination baseret på køn eller seksuel orientering. Disse skikke afspejler de samfund, hvor de særlige religioner tog deres begyndelse for århundreder siden. Tilbagestående religiøse indstillinger skal i dag overvindes på alle de grundlæggende friheders og rettigheders områder.

71. Der er mange europæiske muslimer, som har taget europæiske værdier og kultur til sig og anser Europa for deres hjemland, men der er også et stigende antal unge muslimer, som føler sig kulturelt fremmedgjort i Europa, og som ikke er villige til at respektere europæiske værdier og normer, da disse værdier efter deres opfattelse griber ind i deres islamiske identitet. Disse muslimer er mere sårbare over for yderliggående ideologier og radikaliseres lettere af islamister. Det er derfor afgørende at opnå yderligere integration af europæiske muslimer i de europæiske samfunds sociale, økonomiske, politiske og kulturelle liv.

72. De europæiske samfund skal lægge yderligere kræfter i at rumme religiøs mangfoldighed og betragte muslimer som medborgere. Intolerancen mod islam og muslimer har været stigende i de senere år. Muslimer føler sig stigmatiseret på grund af deres tro, men diskrimination mod muslimer foregår i flere lag, hvoraf religiøs diskrimination blot er et aspekt af diskriminationen mod dem.

73. Her i Europa må vi ikke tolerere social udstødelse af og kulturel diskrimination mod muslimer og heller ikke islamofobi. I denne henseende henviser jeg til Europarådets generelle politiske anbefaling nr. 5 vedrørende bekæmpelse af intolerance og diskrimination mod muslimer, vedtaget af Europarådets Europæiske Komité imod Racisme og Intolerance (ECRI) den 27. april 2000, samt Europarådets hvidbog om interkulturel dialog, som Ministerkomitéen lancerede den 7. maj 2008.

74. Europas værdier - menneskerettigheder, demokrati og retstatsprincippet - sikrer fredelig sameksistens. Europæiske muslimer kan i fuldt omfang nyde godt af disse værdier og normer, men skal også acceptere dem. De bør afvise etableringen af et parallelt samfund. En reformeret islam kunne være foreneligt med europæiske værdier i betragtning af, at alle religiøse tekster læses og opfattes forskelligt i tidens løb. Islam er, hvad muslimer definerer og udøver som islam.

75. For Europarådets vedkommende bør denne debat føre til følgende anbefalinger:

- Vi må i Europa ikke tolerere diskrimination mod muslimer, da det er i modstrid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention
- Religionsfriheden for muslimer skal garanteres fuldt ud, men denne frihed må ikke benyttes til at nægte andre deres grundlæggende friheder og menneskerettigheder, især ikkemuslimers ret til livet, retten til ikkediskrimination af kvinder og mindretal, retten til udtryksfrihed, og ikkemuslimers ret til religionsfrihed.
- Muslimske immigranter bør støttes af medlemsstaterne ved integrationen i det europæiske samfund både kulturelt, økonomisk og politisk
- Islam bør indgå som tema i den højere uddannelse og forskningen i Europa for at undgå sammenblanding af islam og politisk ekstremisme
- Muslimer i Europa bør tilskyndes til at sige fra over for terrorisme og vold i islams navn for at bekæmpe en sådan misbrug af islam
- Medlemsstaterne bør støtte interreligiøs uddannelse for at øge den offentlige bevidsthed om jødedommens, kristendommens og islams fælles oprindelse og værdier og disses indflydelse på den moderne europæiske humanisme
- Man skal fremme kontakter mellem muslimer og ikkemuslimske europæere og muslimer i Nordafrika, Mellemøsten og Asien, især mellem unge, studerende og lærere
- Man bør støtte samarbejdet mellem uddannelses- og kulturorganisationer samt byer omkring Middelhavsbækkenet.